

მწყმესი

მე ვარ მწყმესი კეთილი: მწყმესმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდგის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სინარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მკიშენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 9

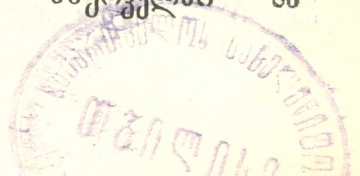
1883—1894

15 მაისს.

სამწყმესარო შიჰარაჰი საჰათოვლოს სასულიერო მართებლობის ერთი განაგებულაგისა ვამო.

ამ დღეებში ქართლ-კახეთის და იმერეთის სინოდის კანტორამ ერთი საეურადღებო განკარგულება მოახდინა. აი საქმე რაში მდგომარეობს: 1885 წელში მამინდელი საქართველოს ექსარხოსის, მთავარ-ეპისკოპოსის ჰაგლეს განკარგულებით დაიბეჭდა ორი ათასზე მეტი ცალი ქართული დაბადება ეკლესიებისა და კერძო ჰირთათვის. ეკლესიებს უკვე დაურიგეს თითო ცალი ექვს-ექვს მანეთად. ამ სახით ათას ორასი ცალი, თითქმის, გასაღდა,

მაგრამ დანარჩენი წიგნები კი დღესაც საწეობში სძევს და მათ კაცი არ ეიდულობს. დღეს სინოდალნი კანტორა სთხოვს იმერეთის და გურია-სამეგრელოს მღვდელ-მთავრებს, რომ მათ მოაპოვებინონ დაბადება სამღვდლოებს და იმ ეკლესიებს, სადაც საჭირო არის. დაბადება ქართულ ენაზე არის დაბეჭდილი და ქართველები კი როგორც მღვდლები ისე საერო წოდების ჰირნი არ ეიდულობენ ამ წიგნს!.. როდესაც სინოდალნი კანტორამ დაბეჭდინა მხედრული ასოებით დაბადება, რასაკვირველია, სახეში ის ჰქონდა, რომ საერო წოდებაშიაც აღმოჩნდებოდნენ მსურველნი ამ

წიგნის მოპოებისა. მაგრამ, სამწუხაროდ, არა
 თუ საერო წოდებამ, არამედ სასულიერო
 წოდებამაც—ჩვენმა მოძმეებმა ისეთი გულ-
 გრილობა გამოიჩინეს ამ წიგნის მოპოების
 შესახებ, რომ დღემდის ესეთი გულგრილობა
 გასაკვირველი და აუხსნელი რჩება ჩვენთვის..
 1885 წელს აქეთ აკერ ცხრა წელიწადი კადის.
 ცხრა წლის განმავლობაში ექვსი ათასი მან-
 ნეთი უსარგებლოთ სძევს. სინოდალნი კან-
 ტორას რომ დაბადების დანარჩენი ცალებიც
 გაუვიდა, მაშინ ექვსი ათასი მანეთი იქნებოდა
 აღებული. ექვსი ათასი მანეთი ცხრა წლის
 განმავლობაში თუ ხუთს არა ოთხს სარგე-
 ბელს მაინც შემოიტანდა და 6000 მანეთი
 ცხრა წელში მოგვეცემა სარგებლობას 2000
 მანეთზედ მეტს. როგორც სჩანს ამ ანგარი-
 შიდან, სინოდალნი კანტორას კარგად უზა-
 რალნია ნივთიერად და სამღვდლოებასაც არა
 ვითარი სარგებლობა არ მიუღია კონებითად
 დაბადების დასტამბვით. უველა მღვდელს ჭეკლე-
 სიებს რომ მოეპოებია დაბადება, მაშინ არა თუ
 ორი ათასი ცალი, არამედ სამი ათასიც არ
 იკმარებდა. მაგრამ ჩვენ დაბეჯითებით ვიცით,
 რომ 1885 წელს აქეთ რაც ზოგიერთი
 ეკლესიები გაამტაცეს, მათგან არც მეოცედს
 აქვს მოპოებული ეს უსაჭიროესი წიგნი.
 რაიცა შეეხება სამღვდლოებას, უნდა ვთქვათ
 გამოტყენილად, რომ ასში იქნება ოთხს-ხუთს
 ექვსს მოპოებული დაბადება თავისი სახლის
 დასამშვენებლად, დანარჩენი სამღვდლოება
 რას შერება? მოხუცებულნი ამბობენ: „რომ
 ვიუიღოთ, რა სარგებლობას მოგვიტანს, ბევრი
 ვერც კი წაიკითხავს რიგიანად და წაკითხულს
 ვერ განმარტავს. ვისაც ოთხი კლასი გაუთა-

ვებია, ანუ სემინარიაში ეოფილა, მაგრამ
 სწავლა არ დაუსრულებია, ისინიც ამბობენ:
 რა საჭიროა ფულის დახარჯვა დაბადების
 სასუილად, როდესაც უიძისოდაც მთელი
 დაბადება კარგად გვაქვს გავლილი სწავლის
 დროსო!.. წარმოიდგინეთ, რომ იმისთანა
 სემინარიელი მღვდლების ოჯახშიაც ვერ ნა-
 ხავთ დაბადებას, რომელნიც ნიადაგ იმაზედ
 დრტვინავდენ, რომ ქართული წიგნების კითხვას
 გვიშლიდნო და ნიადაგ ქართული ენის შევიწ-
 როების შესახებ საუბრობდენ!.. ზოგიერთ
 ამისთანა მღვდლების ოჯახებში ხში-
 რად შესვდებით ჟურნალებს და გახუთებს,
 მაგალითებრ: «Нива», -ს «Живописное искусство»-ს
 და სხვათა, მაგრამ დაბადებას ვერ ნახავთ!..
 რამდენ სამწუხარო და სავალალო ფიქრებს
 ჭბადავს ეს საუურადღებო კარემოება იმ
 კაცის გულში, რომელიც მცირეთ მაინც თვალს
 ადევნებს ჩვენს დამაბუნებას, ჩვენს გულ-
 გრილობას და ჩვენს გადაგვარებას... უნებ-
 ლიეთ თავში გებადება კაცს შემდეგი კითხვები:
 რა აცხოველებდა ჩვენს გულს იმ დროს,
 როდესაც საბეჭდავების უმექონლობისა გამო
 უშეკლებელ გულვანებს და დაბადებას ხელით
 სწერდენ, საქებად და სადიდებლად მი-
 აჩნდათ ჩვენებს თითო ამისთანა წიგ-
 ნის ქონება ოჯახში და ეკლესიაში? რა
 აცხოველებდა იმ მკვლ დროში ჩვენს სურვილს,
 რომ ასე ბეჯითობით კითხულობდენ დაბადე-
 ბას ოჯახებში და განსაკუთრებით სამღვდ-
 ლოებაში? რამ დაჩლუნგა ჩვენში ჩვენი წინა-
 პრების ხალისი დაბადების კითხვისა? აი
 კითხვები, რომელსაც ზირდაჩირი ჰასუსი
 უნდა მისცეს ეოველმა ქართველმა. ჩვენ დარ-

წმუნებული ვართ, რომ ბევრი არც კი დაფიქრდებიან ამ კითხვებზე და სწრაფად მოკიკებენ: მეტი საქმე არა ჰქონდათ ჩვენ წინაპართ და დიდ რამედ მიაჩნდათ ხელნაწერი გულვანები და დაბადებანი და ამისათვის სწერდენ, და საქებრად მიაჩნდათ განათლებას მოკლებულ პირთ თავისი წიგნთ-საცავი დაბადებით შეემკოთ; ძველ დროში დაბადებას კითხულობდენ, რადგან სხვა საკითხავი წიგნები არ იყო და დღეს დაბადებით ვერ დაკმაყოფილდება ხალხი; განათლებამ, სიბნელიდამ სინათლეში გამოსვლამ, ბევრს აუხილა თვალი და შეუცვალა გრძობა და შესედულება და იმისი ბრალია, რომ განათლებული ხალხი საერო წიგნებს უფრო კითხულობს, ვიდრე დაბადებას..

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ამ მიგებით უმეტესობა დაკმაყოფილდება და ზოგნი უარესსაც იტყვიან...

ეხლანდელი დროის განათლებული კაცის შესედულება საღმრთო წერილის კითხვის შესახებ, რასაკვირველია, სულ სხვა არის და ძველის სულ სხვა იყო. ძველი კაცი, ჭეშმარიტი სარწმუნოებით გამსჭვალული, დაბადების კითხვით ნეტარება და ემაყოფილდებოდა, დღეს სულ სხვა საკითხავებია. „განათლება შემოვიდაო, იტყვიან ხოლმე, კაცობრიობა წინ მიდის პროგრესიულად და ძველმა ახალს უნდა დაუთმოს ადგილიო“. მამ ამ ბატონების სიტყვით ჩვენ ძლიერ წინ წავსულვართ განათლებით? მეტათ შენი მტერი არ წავიდა წინ, რაც ჩვენ წინ არ მივდიოდეთ!..

ავიღოთ ეველასზე უფრო განათლებული, უფრო დაწინაურებული და ხელოვნებით განთქმულნი სახელმწიფონი. ამისთანა

სახელმწიფოებში, ვგონებ, პირველი ადგილი უჭერია მთელ დედა-მიწაზე ინგლისს. ახა შედით იქ რომელიმე ოჯახში და აათვალიერჩათვალიერეთ კარგად ეველა ოჯახები უდიდებულესის კაცის ოჯახიდან დაწეებული უკანასკნელი ღარიბ ოჯახამდე.

რას ნახავთ თქვენ ინგლისელის ოჯახში? ეოველს ოჯახში უთუოდ ნახავთ დაბადებას. მაგრამ ეს საღმრთო წიგნი მარტო სტოლის და შკაფის დასამშვენებლად კი არა სდევს, იქ იგი ნიადაგ ხმარებაშია. ინგლისში ეოველი კაცი დიდებულიდამ დაწეებული უკანასკნელ კაცამდე ექესი დღის განმავლობაში ერთგულად მუშაობს, მეშვიდე დღეს, კვირას, ის არც ერთ საქმეს არ ჰკიდებს ხელს და არც სხვა და სხვა ადგილებში დაიარება დროს განსატარებლად, არამედ მთელი დღე ზის თავის ოჯახში და კითხულობს დაბადებას, ამ წიგნის კითხვას ეოველი ოჯახის უფროსი ისეა მიჩვეული, რომ როგორც წირვა-ლოცვის მოსმენას ვერ მოიკლებენ კვირა დღეს, ისე ამ წიგნის კითხვას. მართლაც დაბადებაზე რა უფრო სასარგებლო უნდა წაიკითხოს კაცმა, რომ იგი ქრისტეს სარწმუნოებაზე და ზნეობაზე დამტკიცდეს? ეს კარგად ესმისთ განათლებულ ინგლისელებს და ამიტომაც ასე იქცევიან.

თუ კი ეს განათლებული და ეოველის მსრით დაწინაურებული ვრი ასე მიჩვეულია დაბადების კითხვას, ჩვენ რაღა გვიძლის ხელს, რომ ამ მვენიერ მაგალითს მივბამოთ? ჩვენ ამ შემთხვევაში წინ გველობება უმეტრება და უგუნურება...

იქნება ვინმემ თქვას, რომ ეველა ოჯახს არ შეუძლია ამ წიგნის მოპოება მისი სიძვი-

რისა გამო? ეს მართალი არ არის. ჩვენში არიან ისეთი ჰირნი, რომელნიც ექვს მანეთზე უფრო ბევრს სარჯავენ წიგნების სასყიდლად, მაგრამ „დაბადებისათვის“ კი ექვს მანეთს ვერ იმეტებენ. ბევრი ისეთი ოჯახი გვინახავს, სადაც თუთხმეტ მანეთიანი ვეფხის-ტყაოსანი სდევს სტოლზე, მაგრამ ექვს მანეთიან დაბადებას კი მათ ოჯახში ვერ ნახავთ. საერო ჰირთ ამ შემთხვევაში ბევრს ვერაფერ უსაუვედურებთ, მაგრამ რა უნდა ვთქვათ მღვდელზე, სალხის სულიერ მოძღვარზე, რომელიც ამ წიგნის შესახებ ისეთივე გულგრილობას იჩენს, როგორც საერო ჰირი? რით შეუძლია თავი გაიმართლოს მოძღვარმა, რომ მას დაბადება არა აქვს ოჯახში? ვითომ მას ფული არ ემოკვება ამ წიგნის მოსაზრებლად? ან შეიძლება დრო არა აქვს ამ წიგნის საკითხავად? არა. ან იქნება საჭირო არ იყოს იმისთვის ამ წიგნის კითხვა? არა, მისთვის მიუცდილებლად საჭიროა ამ წიგნის სმირად კითხვა. ჩვენ რაღაცა მივჩნევით ნიბდაც ჩივილს ჩვენი სალხის საწმინდოებრივ გულგრილობის შესახებ, მაგრამ გვაზიწოდება კი, რომ თუ მართალი არ მართლობს, რითი და-მართლდება... ნუ თუ საჭირო უნდა იყოს ჩვენთვის რაიმე განკარგულება და მიწერილობანი, რომ მღვდლებმა დაბადება მოიპო-ჟონ!.. ამას მეტს სამწუხარო მოვლენას ვერ შევხდებით დღეს ჩვენს ცხოვრებაში. ეოველი-ვე ჩვენი მოძვე გულდასმით უნდა ჩაუკვირ-დეს ამ მოვლენას და გაჭვრიტოს, თუ რა შედეგი მოჰყვება ამ ჩვენ გულგრილობას ამ ქვეყნაზე და ან იმ სოფელში რით გაიმართლებენ თავს მსახურის წინაშე, რომელსაც უნდა რქვან: „აჰა მე და სამწესონი ჩემნი, რომელნიც მოძვეც მე დასამწესველად!..“

გვ. დ. ლა—ბე.

მ წ ა რ ე ფ ი ქ რ ე ბ ი

ჩვენ ვიცნობდით სამხედრო წოდების ერთ მოსამსახურე ჰირს. ეს კაცი საკვირველი ხასიათისა იყო. იგი არც ერთს ჟურნალ-გაზეთს არ იკლებდა, ყველას იწერდა და გონებითაც ძლიერ განვითარებული იყო. ყველანი მის გონებით განვითარებას აწერდნენ სხვა-და-სხვა ჟურნალ-გაზეთების კითხვას. გარდაიცვალა ეს კაცი. მისი სიკვდილის შემდეგ ერთი დიდი შკაუი გატენილი ნახეს ყველა იმ ჟურნალ-გაზეთებით, რომელთაც იგი ასე ერთგულად იწერდა ხოლმე ყოველ წლობით. მაგრამ ყველას გასაოცრად არც ერთი ჟურნალ-გაზეთი არ იყო გახსნილი და წაკითხული!.. აი კიდევ ერთი უკეთესი მაგალითი. ქუთაისში სცხოვრობს ერთი კაცი, რომელსაც ღვინო და სხვა რაიმე მაგარი სასმელი არასოდეს არ დაუ-ლევია, იგი სასმელად მარტო წმინდა წყალს ხმარობს. ვახშამზე და სადილზე, როდესაც ღვინის და სხვა და სხვა მაგარი სასმელების მირთმევის შემდეგ საზოგადოება ვახლისდება და იწყებს თამაშობას, სიმღერას და შექცევას, ეს კაციც ხალისდება და აღტაცებაში მოდის. ყველას უკვირს ამ კაცის საქციელი და კითხულობენ: ნუ თუ წყალიც ისე მოჰმედებს ამ კაცზე, როგორც ღვინო?

ზოგიერთი დღევანდელი ჟურნალ-გაზეთების კითხვა სწორეთ იმ კაცს განატრებს, რომელიც ყველა ჟურნალ-გაზეთებს იწერდა, მაგრამ კითხვით კი არც ერთს მათგანს არ კითხულობდა. მართლაც გასაოცარი დრო დადგა ბეჭდითი სიტყვისა. გუშინდელი კაცის მკვლელი და სახელგანთქმული ყაჩაღი დღეს ჩნების მქადაგებელია და ჩინებული ლიტერატორი. გუშინდელი მამულის მოლაღატე დღეს პატრიოტობას უქადაგებს ხალხს. ზნე დაცემული, სულმდაბალი, ორბირი და პათიოსების ერთ გროშთ გამყიდველი დღეს ლიტერატორობას ჩემობს... დღეს მეკენჭეთა ბატონების სახლებში გამძღარნი ხვალ ბუქსა და ნალარას სცემენ, აქებენ

და აღიღებენ თავიანთ ბატონებს და ქვეყანას უმტკიცებენ, რომ თუ მათგან მოწონებული ბატონები არ იქნენ აღრჩეულნი, ქვეყანა დაილუპებო და სხვა და სხვა. ერთობის და ძმობის მქადაგებელნი საქმით ყველას მტრობენ და არაფერ არ ინდობენ. ერთი სიტყვით დადგა დრო სიტყვიერად ერთის თქმისა, საქმით სულ სხვა მოქმედებისა.

საზოგადოებამაც ყური შეაჩვია ამდენ ოცობა-დიურ წერას, ამდენს ზოგიერთ პირთა უადგილო ქება-დიდებას და მეორეთა ლანძღვა-გინებას... გაზეთები ერთს ლაღადებენ და საზოგადოება კი სულ სხვანაირად იქცევა. თითქმის სრულებით დაჰკარგა ბეჭდვითი სიტყვამ გავლენა საზოგადოებაზე.

ვისი ბრალია ეს სამწუხარო მოვლენა? ჩვენი ზოგიერთი მწერლებისა, რომელნიც თავიანთ პატრონების თვალში დიერეს ვერ ამჩნევენ და მათ მოწინააღმდეგე პირთა თვალში წვილს ეძებენ. შურს და მტრობას სთესვენ ძმათა შორის და საუკუნოდ ამტვრებენ ერთმანეთს. ერთს უწოდებენ «ინტელიგენტსა და მეორეს უბრალო გაუნათლებელ კაცს, თუშკაც, ღმერთ წინაშე, მართალი რომ სთქვას კაცმა, იგინი არაფრით არ გაირჩევიან ერთმანეთისაგან. გაირჩევიან მხოლოდ მით, რომ ერთი ბევრს სჯამს, რადგან დიდ ჯამაგირს იღებს და მეორე ცოტას. ერთი მარხვამაც ხორცს მიირთმევს და მეორე კი ხსნილშიაც ლობიოს გიანხლება. მამულისათვის კი არც ერთს დიდი არა გაუყუთებიან რა და არც დასამადლი არავის ზედ არაფერი აქვს...»

* *

ამ ზემოდ აღნიშნულ სამწუხარო მოვლენას გარდა ეხლანდელი დროის ზოგიერთ ქურნალ-გაზეთების მკითხველი აშკარად შეამჩნევს მეორე სამწუხარო მოვლენასაც, რომელსაც წინეთ ვერ შეამჩნევდით. მიდგომითი მსჯელობა, ბრუნდი აზრები, რასაკვირველია, წინათაც იყო, მაგრამ ისე აშკარად ვერ შეამჩნევდით ამაებს, როგორც დღეს. დღეს აშკარად დაგიმტკიცებენ, რომ ესა და ეს ბატონი

ანგლოზია და უანგარო სული. რომ მას თავის სიცოცხლეში თავის თავი არ გახსენებია, სულ საზოგადოების სარგებლობაზე ცდილობდაო. გუნებაში ამბობ: ნეტავი ჩვენ! ჩვენც გვეოლოა კაცები, რომელნიც თავის თავზე კი არა საზოგადოების სარგებლობაზე ზრუნავენ თურმე დღე და ღამე!... მადლობა ღმერთს! გინდა შეიტყო და ერთი მაინც შეხედო შენი თვალით ამ თავგანწირულს და საზოგადოებისათვის თავდადებულ კაცებს... რას ხედავ? ეს საზოგადოებისათვის ტანჯული კაცები ჯამაგირს იღებენ თურმე 4—5 ათას მანეთამდე წელიწადში, ადგილ მამული აქვსთ. დილის თერთმეტი საათიდან ნაშუადღევს სამ საათამდის მუშაობენ ნელწელა ე. ი. 24 საათში სამ საათს. ღამეს თუ ათევენ, მარტო ბანქოს თამაშობაში და თეატრში დროს გასატარებლად, თორემ ჰამენ და ძინავსთ. დიად, სწორეთ თავის თავი სულ დაფიწყებით ამ კაცებს და მარტო საზოგადოებაზე ზრუნავენ თურმე!!.. ნეტავი იმ საზოგადოებას, რომელსაც ამისთანა თავდადებული მამულის შეიღები ეყოლება!...

ძლიერ სამწუხარო ამბავი შეგვატყობინა «ივერია»-მ. ბ. ა. ჭიჭინაძეს თავი დაუნებებია თბილისის სააზნაურო სკოლის გამგეობისათვის და თერგის სამფლობელოში სახალხო სკოლის ინსპექტორობა უთხოვია. ამას წინად «Новое время»-ს ერთი კორარესპონდენტი ურჩევდა მმართველობას, რომ ქართველები ცივ ადგილებში უნდა დაინიშნონ თანამდებობაზე და ჩვენები მათ თბილ ადგილებშიო. ნუ თუ ბ. ალექსი ჭიჭინაძედგან დაიწყეს ამ მოსაზრების ასრულება? ყველა ასე იფიქრებს, როდესაც ამ სამწუხარო ამბავს შეიტყობს. მაგრამ საქმე სულ სხვა ნაირად განლაგდა. ბატონ ჭიჭინაძეს ძალას კი ვერაინ დაატანდა თავის თანამდებობა დაეტოვებია. ეს მხოლოდ მისი სურვილი იქნებოდა. მოვიყვანთ რამდენიმე სიტყვას, რომელიც უძღვნა «ივერია» ამ პატივცემულ მოღვაწეს:

«ვისაც ცოტათი მაინც უღვენებია თვალ-ყური ჩვენის სათავად აზნაურო სკოლებისათვის, იმან იცის,

თუ როგორის ერთგულებით და გაგებულად ემსახურებოდა ბატონი ჭიჭინაძე ჩაბარებულს მისდამო საქმეს. ვიტყვით მეტს: ეს ნორჩი დაწესებულებანი, რომლის გამგებლად დანიშნული იყო ბატონი ჭიჭინაძე, ჯერ ქუთაისს და მერმე ტფილისს, შეიქმნა მისთვის ნამდვილ არსებით საგნად. ამ სკოლებს მოანდომა ჩვენმა პატივცემულმა მოღვაწემ თავისი ენერგია, სწავლა, შრომა, და ისეთის გვარის ერთგულება, რომელიც ავიწყებინებს ადამიანს საკუთარს ინტერესებს, და ღმერთად უსახეეს მხოლოდ იმ საქმეს, რომლისთვისაც დაუღვია თავისი სული და გული».

სწორეთ სამწუხაროა ეს ამბავი ყველასათვის, ვისაც კი თავდა-აზნაურობის სკოლებზე გული შესტყვიდა... ღღემდის ვერ აგვიხსნია, თუ რათ მიანება თავი ბ. ა. ჭიჭინაძემ ქუთაისის საზნაურო სკოლას და რად გადვიდა თბილისში? ეს კიდევ არაფერი. მაგრამ ეხლა სრულებით ვეღარ გავიგია რა, თუ რათ დაანება თავი ჩვენში, ჩვენ მოძმეთათვის შრომას და მოღვაწეობას და რამ მიიზიდა იგი თერგის სამფლობელოში უფრო მცირე ჯამაგირზე?...
 **

ღმერთო, რამდენი თოფი ისროლება ზეცი-საკენ, აერში მტრის წინააღმდეგ! ღმერთო ჩემო, რა უსარგებლო ომი და ბრძოლაა ქარი წისკვილებთან! აღარ ეზოგებათ არც დრო, არც ფაზი, არც მულანი, არც ქალაღდი, არც ხელის მომწერლების ფულები, არც თვითონ ხელის მომწერლები! ნუ თუ დრო არის ეხლა ჩვენში ჩხირკედლობისა? დაუკვირდი შენს ნათქვამს და თუ სათქმელისა და დასაწერისაგან ენების მეტი სარგებლობა არა გამოვიდოდეს რა, ნურას იტყვი! სხვაზე სთქვი რამე, რომ იოტისოდენა სარგებლობა მაინც მოიტანოს. ეს მწარე ფიქრები დაბადა ჩვენში კივიდამ გამოგზავნილმა წერალმა, რომელიც დაბეჭდილი იყო «ივერიის» მე-91 №-ში. ავტორი ამ წერილისა აცნობებს საქართველოს, რომ იერუსალიმის მონასტრები, ათონის ივერიის მონას-

ტერი დასინას მთის სულ ქართველების ყოფილა და რატომ თავს არ შეიღებენ ქართველები, არ ამოიგებენ და არ ჩაიბარებენო... მოვიყვანოთ ამ შეწინიერი საბუთიანი წერილიდამ რამოდენიმე სიტყვა:

დღეს ის დრო დადგა, რომ დაუდევრობა დადუშვას; ეს დრო გვეუბნება: მაქსტინაში წინად ქართველებს შარკველა ადგილი სჭკნათ, დღეს-გი ქართველების ალა-დიდებს ბეჭმნები დაჭატრონებაან სრულად უმართლოდ და უსაბუთოდ, ქართველების სისუსტისა და დაუდევრობის გამოკო მასხადაძე თუ ქართველები ან დაქებენ თავიანთ საქმეს, სხვას ამწერალებენ თავიანთ ძვირფასს საკუთრებას, რომელსაც თითქმის ძაღლისი შემოსავალი აქვს, ბოლოს ბუზღუნსა და წუწუნს ნუღად დაწუებენ, ნუღაწავს დაქმდუებაან, რომ აუარებელი სიძლიდრე ხელიდამ გვეტლებოა.

მართლა, რა კარგი იქნებოდა ეხლა ჩვენთვის ერთი მილიონი შემოსავალი! რას არ ვააკეთებდა კაცი! ჰმ, გავკეთებოდათ, მაგრამ სულ ჩვენი დაუდევრობის ბრალია, სულ ჩვენი სამღედლოების გულკრილობის ბრალია!.. წარმოიდგინეთ წერილის ავტორის გაკვირება, სხვანი გვექომაგებიან და ჩვენ ყურსაც არ ვიბერტყავთ. დიად, გვექომაგებიან!..

ამ განზრახვით სან ვინ გვეჩინება და სან ვინ, (რამდენად გულწრფელად ეც სხვა საქმეა), რომ სმა ამოვიდოთ და ჩვენს კუთვნილებას მიგეპატრონოთ. მაგრამ ჩვენ მაინც უფრებს ან ვაბერტყავთ. იუკადიულის საბუთით რომ არავისათვის მიგვიყვიდა რამ, რომ პატრონობის ნება აღარ გვექნდეს და რიყზე დავჩნეთ კაჩიყული? თუ ძალაზეა საქმე, ჩვენ ვაღამ წაგაკრთვა ძალა...

ნეტავ შენ ყმაწვილობიავ! ყველაფერი გაქვს და არასოდეს არა მოგაკლდება რა. გადააჯექი შენ შენს ლურჯა ჯოხს და მთელი ქვეყანა შეგობიარე. შენი ცხენისათვის არც სასმელი და არც საჭმელი ხომ არ დაგჭირდება!..

ცოდვა ან ანის განა, სირცხვალა და საკვდილი ან ანის, რომ ხელიდამ გაუშვას პატრონის ან

დიდებული ნაშთი მამა-მამათა მოღვაწეობისა, ის დიდი სიმიდრე მათის ღვთის მოსაგობისა და აღზნებულის ღვთის სიყვარულისა, რომელიც სრულად და სავსებით აჩის აღწერილი პრეფერის ა. ა. ტაგაჩის თხზულებაში: Памятники грузинской старины на Синаѣ и въ палестинѣ.

ღედა, ღედა, ღედა! რა უბედურობაა, მართლა, ჩვენს თავზე, ლამის აგერ დავკარგოთ, ვგონებ, იერუსალიმის, სინას მთის და ათონის მთის მონასტრები!.. ამაზე მეტი ძილი იქნება?! როგორც ჰგავს, წერილის ავტორი კიევის გვირაბებიდამ გამოსულა და რა ხდება ქვეყნიერობაზე, არ შეუტყვიან ჯერეთ. წერილის ავტორს ჰგავს, არ გაუგია ჯერეთ, რომ პირველი შესანიშნავი მონასტრები, რომელნიც ცხვირის წინ იყვნენ, ხელადამ წაგვივიდა და სხვანი დაებატრონენ და ეს დალოცვილი გამომდგარა კიევის მთილამ და გვესაყვედურება, იერუსალიმის მონასტრები არ დაჰკარგათო!..

თუ მართლა ისე ვაჩთ დღესაც დამოკარგნი, რომ, მაგალითად, ჩვენს სამღვდელეობას თქვადაც არ მოსდის ამ საქმისათვის შუამავლობა უწმიდესის სინოდის წინაშე, რათა დაგვეხმაროს ამ საქმეში, სწორედ წამხდაჩა ჩვენი საქმე და ის აჩის.

ღმერთმა ნუ იწებოს! რას ბრძანებთ? ჩვენი ბარკალაია მერე სად არის? ათონის მონასტრები ხომ ამოიგო და ეხლა იერუსალიმისას მიჰყოფს ხელს და, იმედია, მალე მოვესწრებით მათ ამოკებასაც.

მადლობა ღმერთს, რომ წერილის ავტორი სულ არ გვიკარგავს იმედს! ის ამბობს:

სანუგეშოდ მამ კრთს სასამოჟნო ამბავს მაინც ვათხოვოთ ყურა და გონება.

შაქმან, 1893 წელს, კიევის სასულიერო აკადემია დაასრულა ერთმა რუსის სტუდენტმა, რომელმაც დისერტაცია დაწერა ამ სახელწოდებით:

«Палестинское монашество въ V вѣкѣ», (პალესტინის ბერობა მე-V საუკუნეში).

მერე რაოჯ რაო და ეს დისერტაცია ძლიერ მოეწონათ და მისი დაბეჭდვა სთხოვეს ამ სტუდენტსო. სტუდენტმა უფრო ვრცლად შედგენას დაპარდა პალესტინის საზოგადოებას და არიქა, მივაშველოთ, რაც ცნობები გვექონდეს პალესტინის ბერობაზე V საუკუნეშიო. სწორეთ ყველანი ვალდებულნი არიან დაეხმარონ ამ სტუდენტს ვრცლად დისერტაციის შედგენაში! სრული იმედია, რომ ამ დისერტაციის შემდეგ უცხოეთში ძველის ძველი ჩვენი მონასტრები, რომელთაც სხვები დაბატრონიბიან, დაკვიბრუნდება და გავკეთდებით!... მახლას!..

სოფლის ხუცესი.

ნეკროლოგი.

ბლადონი მღვდელი ნეკოლოზ შენგელაია.

7 აპრილს ამა წლისას თვითკვების ანთებით გარდაიცვალა ს. გალში (სუსუმის ეპარქია-ათხაზეთში) ეპელასკან პატივცემული ბლადონი მღვდელი ნეკოლოზ ალექსის ძე შენგელაია. განსვენებული ჯერ მეტად ახალგაზდა იყო — სულ 30 წლისა. მამა ნეკოლოზმა 1883 წელში დაამთავრა თბილისის სასულიერო სემინარია; სწავლის დამთავრებისთანავე განსვენებული შეუდგა იმ მიზნის განხორციელებას, რომელიც მას ჯერ კიდევ სასწავლებლის სკამზე ჰქონდა შესისხლხორციებული, მან აღმოიჩინა თავის მოღვაწეობის ასპარეზად მიუჩნეული და მიკარგნილი მხარე აფხაზეთი (განსაკუთრებით იმ დროებში). იქ მთავრობის ნება-რთვიით მან გასხნა და რქუმში სამრეკლო სკოლა, სადაც მეტად მუშაობდა და ბეჯითად აწავლიდა ბავშებს; სხვათა შორის მამა ნეკოლოზი ცდილობდა ახალგაზდა ახსანებისთვის ქართული ენაც ესწავლებინა. რჩი-სამი წლას შემდეგ სამრეკლო სკოლა განსვენებულისა სამაგალითო იყო მთელს სუსუმის ეპარქიაშიდ. — ყოფილის სუსუმის ეპისკოპოსის ყოვლად სამღვდლო გენადის დროს, განსვენებულმა ნეკოლოზმა დიდა ყურადღება დაამსახურა მწვემსო-მთავრისგან სამაგალითოდ მომხა-

დებულები შიგრიდებით და კონტად მოწუბობი სკოლით. მაგრამ მამა ნიკოლოზი მიიწინააღმდეგებდა უფრო მალე იდუალებსკენ! მას სურდა გამხდარიყო მოძღვრად ამ მიწოდნილს კუთხეში, სადაც მას თავის ბედმა აჩვენა მოღვაწეობა. 1888 წელს იგი ხელ-დასმულ აქმნა მღვდლად უფროდ სამღვდლო გენინდისაგან დატოვებით იმავე სკოლის მასწავლებლად. როგორც მოძღვარი მამა ნიკოლოზი მეტად პატიოსანი, უნეტარო და შრომის მოყვარე იყო. ის მეტიცად ასრულებდა თავის მოვალეობას, იყო ფრთხილ მსჯელობით მჭადებელი, ის წინა დროს ან სკოლმდევანელობდა რაიმე წვლიანი ანგარიშებით, — სულით და გულით დანდობილი იყო თავის ერთხელე განსაზღვრულ მიზანზე — როგორც დაემკვიდრებინა ნათელი ქრისტიან სარწმუნოებისა და კეთილზნობისა თავის სამწყურში. სადაც მამაკვა განსვენებულმა დიდა სიყვარული და პატივისცემა. საკვირველი იყო ის შინაურა გავშირი, რომელიც სუფიქდა ამ ახალგაზდა მოძღვრის და მის სამწყურს შორის: უფროდ მის სამწყურთაგანს მეტად უფროდ განსვენებულ, რის გამოც თავის გაჭირვების მალამოდ ჭნაცუნდა დაჩივებს, რჩევას თავის ახალგაზდა მოძღვრისას. აგრეთვე დიდად საგულისხმო იყო ის მოკლეხანა, თუ როგორ დაიმსახურა ამ გარდა სიყვარული და ნდობა ახალგაზდა მოძღვარმა თავის სამწყურსა შორის, იმ სამწყურში, სადაც მას ანა ერთხელ შეხვდებოდა შეიარაღება სხვა და სხვა ცრუ-მოწმუნებთა და ძველჩვეულებთა წინააღმდეგ. — 1892 წელს მარტში უფროდ სამღვდლო ავათადროს განკარგულებით განსვენებულ დანიშნულ აქმნა სუხუმის მე-V საბლადრონილო ოლქის ბლადრონის თანამდებობის აღმასრულებლად; — ხოლო განსაკუთრებით გულსმოდგინე სამსახურისათვის აგვისტოს თვეში იმავე წლის დამტკიცებულ აქმნა იმავე ოლქის ბლადრონად. ამ ახალ თანამდებობაშიაღ განსვენებულ მეტად პატიოსანი და უნეტარო იყო, მაგრამ ამდენმა დაუღალავმა შრომამ და მწუხარებამ თავის უდროოდ დაკარგულ მეუღლეზე ბოლო მოუღეს უმისოდაც სუსტს აკებულებას განსვენებულისას. 8 დეკემბერს განულის 1893 წლისას მამა ნიკოლოზი ჩაწვა ლოგინში ფილტვების ანთებით, საიდგანაც შემდეგ აღარ ამდგარა და 7 აპრილს საუკუნოდ განშორდა ამ სოფელს. ხანგრძლივის ავადყოფობის დროს განსვენებულთან წამაუწმი მოხალაღენ მისი სამწყურთაგანი და რა სედვიდენ თავის მოძღვარს ავადყოფის, დასუსტებულს, როგორც ბავშვი ისე ჭკითინებდენ. — ამ გარდა

ნამდვილი სიყვარული მწვემისას და მისის სამწყურთა შორის. 10 აპრილს მამა ნიკოლოზის გვაში წამოსაგუნეს თავის სოფელს ობუჯში — (სამეგრელოში, ზუგდიდის მაზრაში). კუბოს მოჭყვებოდა ბარე ათასმდე კაცი და ქალი. 13 აპრილს დასაფლავეს განსვენებული. დასაფლავებაზე მეტად საგმობელი სიტყვა წამოსთქვა ერთმა სემინარიალთაგანმა გასილ აღ შინაამ, რომელიც, სხვათა შორის, აღნიშნა დიდა დეაწლი და შრომა განსვენებულისა აფხაზთა შორის. — მამა ნიკოლოზს დაჩნა ოთხი წელი ობუჯი, რომელიც აღსაზრდელად განსვენებულს ან დაჩნენია აჩვიითარი სასახრი. სასურველი აქნებოდა, რომ სუხუმის საგმარქო მთავრობამ გამოუძებნოს რაიმე წყარო აღსაზრდელად განსვენებულის ობუჯს.

ერთი მისი თანამოძმეთაგანი.

* *

ცოცხალ-მკვდარი იგი ჭაბუკი, ეინაც მოიკლა სარწმუნოება, უარ-ჰყო წმინდა მისწრაფებანი და შეიზიზლა ტბილი ოცნება; ვის გონებასა გულსა და გრძნობას არ ნიბლავს საღმრთო იდელები, — და ვერას ხელავს სიტუდის მეტსა დედა-მიწაზედ ვისიც თვალები. ისიც მკვდარია, ეინც დავმონა გარემომორტყმულს გარემოებას და შეურთიდა ჭკუით გლახაკი ბრმულად სიბილწეს და გარყენილებას. მაგრამ ათას წილ უბედურია, ეინც დაიხემა გენიოსობა, ტვინ ცარიელმა მოუშაღებლად თავს იღვა მოძვე ხალხის მოძღვრობა!

გვეყო ამდენი მელექსები... გვეყო ამდენი ქარაფშუტობა:

ჩვენ გვეჭირება დამჯდარი შრომა,
დინჯური ღვაწლი და ბეჯითობა.

ბევრმა დაიწყო აღრე ყვილი,
უდროვოდ ბევრმა იწყო მგონობა,
დაუჩიავდა ამით ბევრს ჭკუა,
და წაებლწა, წაუხდა გრძობა.

კმარა... დრო არის, საქმეს შეუდგეთ,
გვეყო ამდენი ხნისა ბავშვობა!

ნუ თუ სულ უნდა ბავშვები ვიყვით?!
როს გვეღირსება ჩვენ ვაჟ-კაცობა?!

ილ. ჩხერიშელისპირელი.

წერილი რედაქციის მიმართ.

მაშა რედაქტორა!

სვერის და საჩხერის საბლალოჩინო ოლქში
სამოცამედი სოფელია — 60000 მცხოვრებით. ამოდენა
სოფლებში მხოლოდ ორი სოფელი ქორეთისა და
ჩინისა არის დაშთენილი, სადაც ძველი პატარა ეკ-
კლესიებია, დანარჩენს სოფლებში კი ყველგან ახალი
ქვის ეკკლესიებია აღშენებულნი და შესაფერათ შემ-
კულნი. ახალი ეკკლესიები ზოგი ბერძენთაგან არიან
აღშენებულნი და ზოგი ოსტატთ—გლეხთ ფხალაძე-
ებთაგან, რომლებიც ცხოვრობენ სოფელს სკინ-
დორში. ბერძენების აღშენებული ეკკლესიები: კორ-
ბოულის ღეთის-მშობლისა, ქორვილის, გორისის
და სვერის ისე დაზარალდნენ, რომ სასულიერო მარ-
თელობამ საჭიროდ დაინახა ხსენებული ეკკლესიები
ხელ-ახლად შეკეთდენ და რკინით შეიკრან. თვითო-
ეული ამ ეკკლესიების შეკეთება უჯდება ხალხს არა
ნაკლებ 2000 მან. ფხალაძეების გაკეთებული ეკკლე-
სიები: კორბოულის წ-ის გიორგის, ჯალაურთის,
სკინდორის, ცხრუყვეთის და სხვა მრავალი კი მტკი-

ცეთ და შეურყველად დგანან, მაგრამ რომ იტ-
ყვიან, შინაურ მღვდელს შენდობა არა აქვსო, ისე
მოსდისთ ფხალაძეებს; მათ ამ ბოლო დროს მხო-
ლოდ ერთი ეკკლესია აქვსთ აღებული და სხვას კი
ბერძენები აღვიან. ამის მიზეზი უმთაერესად ის არის,
რომ ბერძენები ფხალაძეებზედ უფრო ახერხებენ კა-
მიტეტთა გადაბირვას, აგრეთვე ბერძენები ვაჭრობაში
ღირებულს ფასს უკლებენ (ხალხსაც ეს უნდა), რომ
სამეშაო იშოონ და ტყუილა, უმუშევრათ არ დარ-
ჩნენ, როგორც შორიდამ მოსულნი. ეკკლესიას გა-
რეგანის ფორმით კარგს აშენებენ, მაგრამ ყალბის
მასალისაგან, რომელიც შემდეგ რამოდენიმე წლისა
ირღვევა და ხალხს დიდი ზარალი მოსდის. მაგრამ
ზოგიერთებს მაინც ვერ დაარწმუნებთ, რომ სჯობს
მეტი დახარჯო და საქმე კარგად გაკეთდეს, ვინემ
ცოტა დახარჯო და საქმე კი ცუდათ გაკეთდეს.
აქედამ ცხადათ დაინახავს ყველა, რომ ფხალაძეები
მტკიცედ და ძლიერ კარგად აშენებენ ეკკლესიებს,
ხოლო ბერძენები ყალბათ. ფხალაძეები არ არიან
მდიდარი გლეხები, მაგრამ თავის ხელობას სინდი-
სიანათ და პატიოსნათ ემსახურებიან. ბერძენებს მხო-
ლოდ ჩაქუჩის მეტი არა აქვსთ-რა, როდესაც ეკკლესიას
იღებენ გასაკეთებლად, ფიქრობენ, როგორც იქნება,
ეკკლესიას ავაგებთ, ფულს ჯიბეში ჩავიდებთ, მერე
ცხრა მთას იქით ვინდა გამოგვიდგებო. ფხალაძე კი
შიშ ქვეშ არის, მამულის კაცია, სინიდიისი აწუხებს,
რომ ეკკლესია ყალბათ ავაგოს, რადგან ხალხს ვე-
ლარ შეეყრება პირში, თუ მიზეზი რაიმე მიეცა მის-
გან აღშენებულ ეკკლესიას.

ამიტომ საჭიროა ფხალაძეებს ყურადღება მიექ-
ცეს როგორც სასულიერო მთაერობის მხრით, აგ-
რეთვე ხალხის მხრითაც და მათ ხშირად უნდა მიეცეს
ახალი ეკკლესიები აღსაშენებლად. ბევრად სჯობს,
მეტი დაინარჯოს, და ეკკლესია, ეს საუკუნო სახლი,
მტკიცეთ ავაგო, ვიდრე მცირე ფასი გაიღო და ხელ-
ახლად დიდი ზარალი დავატყდეს თავზე.

ბლალ. მღ. ი. წერეთელი.

ჭიათურის რკინის გზის კურთხევა.

15 მაისს აკურთხეს ჭიათურის რკინის გზა. ამ დღეს, დილის 8 საათზე შორაპნის რკინის გზის სადგურზე შეიკრიბა საზოგადოება. რკინის გზის საკურთხებლად მოპატიჟებული იყო «მწყემსი»-ს რედაქტორი დეკანოზი მ. დავით დამბაშიძე. ათს საათზე შორაპანში გადახდილი იქმნა პარაკლისი წყლის კურთხევით. მღვდელ-მოქმედების შესრულების დროს გალობდა უვირილის ნორმალური და სამრევლო სკოლების მოსწავლეთაგან შემდგარი გუნდი მგალობელთა ბ. ჭინჭველაშვილის ლოტბარობით. შემდეგ პარაკლისის შესრულებისა სამღვდელოება, გზის გამგე და საზოგადოება ორთქლის მატარებელით გაემგზავრენ ჭიათურისაკენ. გზაზე მგალობელთა გუნდი გალობდა «აცხოვნე უფალო ერი შენი»-ს. შორაპნიდამ უველა სადგურზე მატარებელი ჩერდებოდა. სამღვდელოება რკინის გზის გამგეთა წინამძღოლობით რკინის გზის სადგურს და უველა შენობებს ასხურებდენ აიაზმის წყლითა, ხალო მგალობელი გალობდენ ზემო ხსენებულ საგალობელს. უველა სადგურზე მრავალი ხალხი იყო შეკრებილი. ნაშუადღევს პირველ საათზე მატარებელი მივიდა ჭიათურაში, სადაც დიდ ძალი ხალხი იყო თავმოყრილი. ჭიათურის სადგური მშვენივრად იყო მოართული ხის ფოთფიანი ტოტებით, უვავილებით და ბაიროებით. აქ გადაინადეს სამადლობელი პარაკლისი, რომელიც დასრულდა მათი იმპერატორებისა უდადებულესობათა მრავალკამიერობის წარმოთქმით.

მესამე საათზე სამღვდელოება, მაზრის ადმინისტრაცია, საზოგადოების საპატიო პირნი, ქვა-გუნდის ზოგიერთი მესპრონენი და მწარმოებელი რკინის გზის გამგეთაგან მიპატიჟებული იყვნენ

სადილზე. სადილზე პირველად დალიეს ხელმწიფე იმპერატორის სადღეგრძელო, რომელიც დიდის აღტაცებით იქნა მიღებული; შემდეგ დალიეს სადღეგრძელოები სხვა და სხვა საპატიო პირთა. სადილზე დეკანოზმა დავით დამბაშიძემ სთქვა შემდეგი: ბატონებო, იშვიათად შეხედება კაცი ისეთ სასიხარულო დღესასწაულ დღეს, როგორც არის ყველასათვის დღის დღე. ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ ერთი ოჯახი, ანუ ერთი სოფელი, ანუ ერთი მაზრა და ან მთელი გუბერნია დღესასწაულოდეს და იხარებდეს, მაგრამ ამავე დროს დანარჩენი მცხოვრებნი სახელმწიფოსა არავითარ მონაწილეობას არ იღებდენ ამ დღესასწაულობაში. დღეს კი სულ სხვაა. დღეს არის კერა — სასიხარულო დღესასწაული ყველა ქრისტიანეთათვის. დღეს არის მათი იმპერატორებითი უდიდებულესობის მირონცხების და გვირგვინოსნების დღეს დღესასწაულობა, რომელშიც მონაწილეობას იღებს მთელი იმპერიის ყველა თემის და აღსარების ხალხი. მთელს ჩვენს იმპერიაში ერთად დღესასწაულობენ ამ დღეს ქრისტიანნი, მოსლემანნი, ებრაელი და კერპოთაყვანის-მცემენი, რასაკვირველია, ჩვენც მთელი რუსეთის ხალხთან ერთად განცხრომით ვდღესასწაულობთ ამ დღეს. მაგრამ ამ დღესასწაულს აღიადებს და ფრად აბრწყინვალებს, განსაკუთრებით ჩვენთვის, ჭიათურის რკინის გზის კურთხევა. დღეს მომეტებულად გაეხანა ჭიათურის სიმღარეს ბაზარი მთელს დედამიწაზე. ეს დაქტი ისეთი შესანიშნავია ჩვენს ცხოვრებაში, რომ მისი მნიშვნელობის სრულად დაფასება შეიძლება მხოლოდ რამოდენიმე ხნის შემდეგ. ვის უნდა უმაღლოდეთ და ვისი მოწყალებაა ამ რკინის გზის გაყვანა ამ მიუღგომელ ციცაბო აღილებში? ამ ბედნიერებას ჩვენდამა მომნიჭებელი არის ხელმწიფე იმპერატორი, რომლის გვირგვინოსნებასა ვდღესასწაულობთ ჩვენ დღეს და რომელიც ნიადაგ ზრუნავს თავის ქვეშევრდომთა კეთილდღეობაზე. მაგრამ ამავე დროს არ შეგვიძლია არ მივაქციოთ საზოგადოების ყუ-

რადღება იმ პირებზე, რომელნიც გასაოცარი მოხერხებით ებრძვიან ყველა იმ დაბრკოლებათა, რომელნიც წინ ეღობებიან ხალხის ერთმანეთთან მიმოსვლას, დაახლოვებას, და ხალხისათვის საკეთილდღეო ყოველ მრეწველობას და აღებ-მიმცემობას. რამდენი სიმდიდრე იყო და არის დღესაც ჩვენში დამარხული მიწის ქვეშე და ზემოდ, რომელთაც გზის უმექონებლობისა გამო ყოველი ფასი დაკარგული ჰქონდა და ამ სიმდიდრის მეპატრონენი კი უკიდურეს სიღარიბეში იყვნენ. ეინ მოიფიქრებდა ოცი წლის წინად, თუ შორაპნიდამ ჭიათურაში მოვიდოდით ორთქლის მატარებლით რამდენიმე საათის განმავლობაში. მაგრამ ინჟინერთა ხელოვნებამ და მეცნიერებამ დასძლია ბუნების ყოველივე დაბრკოლებანი და კაცი გახდა ნამდიდრ უფლად ქვეყნისა, სიტყვისაებრ საღმრთო წერილისა. ესვამ სადღეგრძელოს კ. ნ. სიპერგისას, რომელმაც გამოიჩინა თავის ნიჭი, გამოცდილება და გამჭრიახობა და ამისთანა ტიპაბო კლდეებში გაიყვანა ასეთი გზა სულ იაფ ფასად. ღმერთმა აღდგერძელოს ეს კაცი და იმის ამ საქმეში თანამეშუაკენი. ღმერთმა აკურთხოს ეს გზა ჩვენი სახელმწიფოს საღიღებლად და ჩვენი ხალხის საკეთილ-დღეოდ. ეს სადღეგრძელო ყველასაგან აღტაცებით იქმნა მიღებულნი. ნაშუადღევის 7 საათზე სტუმრები და მასპინძლები ორთქლის მატარებლით დაბრუნდნ შორაპანში, სადაც მოვიდნ 9 საათზე.

ჭიათურის რკინის გზა გაყვანილია მდინარე ყვირილის ხეობაში. ყოველს ფენის გადადგმაზე ამ გზით მოსიარულეს სულ სხვა და სხვა სურათები ენატება თვალწინ, რომელსაც აღტაცებაში მოჰყავს მნახველი და მნახველს ავიწყებს შვეიცარიის ბუნების სიმშვენიერეს.

14 მის ეს გზა დაათვალიერა სახელმწიფო რკინის გზების კამისიამ, რომელმაც მოიწონა ეს გზა და კანონიერად ჩაიბარა. სწორეთ საკვირველია, რომ რადაცა ერთ მილიონ და სამასი ათას მანეთად ამ სიშორეზე გზა გაიყვა-

ნოს გაცმა და ამდენი ხიდები და შენობები გააკეთოს.

ასე მშვენივრად და მალე გაკეთდა ჭიათურის გზა. ღმერთმა ინებოს ამ გზის კეთილი წარმატება საბედნიეროდ და საკეთილ-დღეოდ შორაპნის მაზრის ყველა მკვიდრთა, ქვა-გუნდის მეპატრონეთა და მწარმოებელთა.

დამსწკე.

პროვიზორი აფთეჟრის თანაშემწეა, თუ არა?

ჩვენ მკითხველებს მოეხსენება, რომ ამას წინეთ ერთი ვილაცა ზიარელი პროვიზორი (თავის ვინაობის გამოცხადება ვერ გაბედა, ალბათ საპატო მიზეზით) გამოგვეკამათა წამლების სახელებისა და მომზადების შესახებ. ჩვენ პასუხი გავეცით და თან გამოვსტევეთ, რომ ჩვენი სურველი იყო ვინმე ექიმს გაერჩია ჩვენი კარაბადინი და, ჩვენდა სამწუხაროდ, ზიარელი პროვიზორი კი შეგერჩა ხელში-თქო. საზოგადოებას ვაცნობეთ, თუ ვინ არის პროვიზორი და რა ხელობის კაცია იგი. ჩუბინოვის ლექსიკონში ენახეთ და აღმოჩნდა, რომ პროვიზორი აფთეჟრის თანაშემწეა. ჩვენი ზიარელი აფთეჟრის თანაშემწე გაწიწმატებულა ამისთანა სახელწოდებით და მაჰყოლია ოცობოლიას წერას.

მრთი ვკითხოთ ზიარელ აფთეჟრის თანაშემწეს, რა უნდა ამ კაცს და რაზედ მოსდის გული. ამ ლექსით წოდება პროვიზორებისა ჩვენი შედგენილი ხომ არ არის?

ზიარელ პროვიზორს ძლიერ სურდა თურმე დაწვლილებით მოვეყოლოდით მკითხველებს მისს ბიოგრაფიას, სად დაიბადა, ვისგან, სად მსახურებდა, სად ისწავლა, იყო თუ არა უნივერსიტეტში, რამდენი ხანი სწავლობდა პირველად, მეორედ რომ წავიდა, რამდენ ხანს დარჩა სასწავლებელში და დიპლომი ორ გირვანქან

კარლონის ქალაღლზე აქეს ღაწერილი, თუ ნახევარ გირვანქიანზედ. უმჯობესია მისი სიტყვები მოვიყვანოთ:

ღიად, ჩემო ბატონო, ის უნდა მომეხსენებინა. რადესაც შროკიზორების დიზღომს მიიღებთ, აი მაშინ დიდის სიამოკნებით გავიწკვთ სამეცნიერკო კამათობას, ანამც თუ მარტო ფარმაციაზედ, ანამედ ყველა იმ მეცნიერებაზე, რომელ მეცნიერება იაც შროკიზორები განკითხვებულნი აჩანს. მაგალითად, ვიბასებთ მინერალოგიას, გეოლოგიას, ბატანიასა, ზოოლოგიას, ფიზიკასა, მინერალურ ქიმიასა, რკვანიულ ქიმიასა, და ფარმაციაზედ, სწორედ იმ ფარმაციაზედ, რომელიც ყველა სასულემწითებს კანონად აქვსთ დადგენილი და რომლის ძლითაც შროკიზორებიც და დოქტორებიც თსოულაბენ წამლებს ათეთებებიდგან და ათეთებები—შროკიზორებიც (ჰჰ, აფთეკა და პროვიზორი თურჰე ერთი და იგივე ყოფილა ზიარელი პროვიზორის ტერმინოლოგიით), ვაღდებულნი აჩანს წამლები ამზადენ მსოლოდ ფარმაციაზის თანახმად.

საიღამ საღაო, წმიღა საბაო! რას ბრძანებთ, ზიარელო პროვიზორო! ვინ გთხოვსთ, მაინც და მაინც კამათობა გავგიწვთ-თქო. თქვენ თვითონ ღაიწყეთ არა მკითხე მეამბესავით და ესღა ჩვენ გვეუბნებთ, რომ კამათობას არ გავიწვთოჲ..

აი, მამო, თქვენ რე გცოდნეღათ, რუსეთის იმპერიაში ანსებობს და წარმოებს როსიისკა ფარმოკეი, იღანნა პო ვისოჩაიშემუ პოველნიუ, მედიცინსკიმ სოვბთომ მინისტრესტვა ვნუტრენნიხ დბლ, მაშინ „გოფმანის კანლის“ ღა ყველა სხვა წამლების მომზადებსაც იქიდგან ამოსწორღით თქვენი კანბადინისათვის და აღარ მოიყვანღათ საბუთად კიღაც თქვენ მიერ შესანიშნავ დოქტორად აღიარებულს და მის ფარმაცოლოგიას, თქვენ მიერვე შესანიშნავ დოქტორად აღიარებულს. მაშინ აღარც ის წამოცდებღათ თქვენს ზასუხში.. «რატომ ისე უნდა შეგკეზავებია წამლები, რეგორც ზიარელი შროკიზორი გეკუხნება, ამის ის არაფრით გემტკიცებღო. რომელს დაკუყვრათ, ამ შესანიშნავ ექიმს ფორმოკოლოგს (ესტრელენს), თუ ზიარელ აფთექის თანაშემწესაო?»

შრო ღროს თქვენი როსიისკა ფარმოკეი-თო ურჩევღენ ღერის მოსარჩენად გოგორღის ფხენიღის წყლით მიღებას როგორც მშვენიერ საშუალებას ღერის წინაღღმღეგ. მაგრამ ზიარელ პროვიზორს როგორ ღაჯერებთ, რომ ბევრი მისი უებარი წამალი მემღეგ რამოღენიღე ხნისა არც ერთი აღარ იქნება აფთექებში!..

ამასთანვე თქვენს ზასუხში დაგიუინათ, რომ «სრულებით არ შეუღღია დამტკიცებით სთქვას შროკიზორმა, რომ ეს და ეს წამალი კარგია და ეს და ეს ცუღიღია». მაშ უთუღად მღეღღებს შეუღღიანთ! საწყალი თქვენი მკითხველები, რამღენ სკანზედ უეღღამათ შესედულაბას ისწავღიან თქვენს კაზეთში!

თქვენდა სამწუხარად, მამო, მსოლოდ შროკიზორს, ვით ქიმიკოსს, შეუღღია წამლის აკარგინაობის შეტუობა და მთავრება ექსპერტად მსოლოდ შროკიზორს მიიწვეკს სოლოდ, რადესაც წამლების შესახებ საღმე ასე თუ ისე დაკვადიკრის. ამისათვის ყოკელ საგუბერნიო მმანთვეღებაში (გუბერნიკოე პრავლენიე) თითო ექსპერტი—ქიმიკოსი შროკიზორიღ იჩიხება სამსახურში. ღიად, თქვენდა სამწუხარად, მამო, შროკიზორები ე. ი. ფარმაცეტები აკადემიკოსებიც კასლავან, რეგორც მაგალითად აკადემიკი ი. ზასლუჰენნი პროფესორი იმპერატორსკი ვოენნო-მედიცინსკი აკადემიი, ნეპრემბნიი ჩლენ ვოენნო-მედიცინსკიო უენაგო კომიტეა იული კარლოვიჩ ტრანპი.—ღიად, ბატონო, თითქმის ყველა უნივერსიტეტში ფარმაციის შროკიზორები შროკიზორები ე. ი. ფარმაცეტები კასლავან (ხარკოვეში—ჩირიკოვი, ვარშევი—ღავიღოვი, უზანში №, ტომსკში № და სხვა).—ღა რა საჭიროა ამათი ჩამოთვლა, რადესაც, ანამც თუ ესენი, ყველა შროკიზორი კანონით ვაღდებულღია გამომიკებლისკან წარმოგზავნიღი აღამიანის შიგნეულაბა ქიმიურად გამოიკელიას და თავის აზრი წარადგინოს, მოწამღღღია აღამიანი თუ არა და, თუ მოწამღღღია, რომელ საწამლავეთ არის მოწამღღღი, ისიც უნდა დაამტკიცოს კი. ბატონო, თქვენ მოჩნიღდ მოწაფესაც არა კრთსულ ქქინია ამგვარი შემთხვევა.

ძლიერ მიკვირს, რატომ არ ღადასანღღო ჩვენმა მოკამათემ, თუ ზიარაში ვინ არის პროვიზორად. სრული

დარწმუნებული ვართ, რომ ალექსანდრე მაკედონელი ძლიერ კარგი კაცი იყო, მაგრამ სტოლებს რაზედ ამტყრევთ, ბ. ზიარელო პროვიზორო! რას ამბობთ, და თუ უკაცრავად არ ვიქნები, რას ბოდავთ? რა გინდათ ამითი დაამტკიცოთ თქვენ? მართალია და ჩვენც სრული დარწმუნებული ვართ, «რომ პროვიზორი კანონით ვალდებულია გამომეძიებლისაგან წარმოგზავნილი ადამიანის შიგნეულობა ქიმიკურად გამოიკვლიოს და თავისი აზრი წარადგინოს, მოწამლულია ადამიანი, თუ არა», მაგრამ აქედამ განა ის უნდა დაესკვნათ, რომ ზიარელმა პროვიზორმა ზედ მიწვევით იცის, თუ რომელ ავადმყოფობას რომელი წამალი მიუღდება? ეს რომ ასე იყოს, მაშინ ხომ ექიმებიც საჭირო აღარ იქნებოდნენ. როდესაც კაცის სხეულის დაჭრაზე მიღება საქმე, ექიმები ფერწლებს ასრულებინებენ ამ მუშაობას, მაგრამ იმტომ კი არა, რომ ფერწლებიდან შეიტყონ, თუ რა მიზეზით არის მკვდარი კაცი, ანუ თვითონ არ შეეძლოსთ კაცის სხეულის გაჭრა. ექიმები და გამომეძიებლები პროვიზორს თუ უგზავნიან კაცის შიგნეულობას ქიმიკურად გასაშინჯად, ეს სრულებით იმას არ ნიშნავს, რომ პროვიზორებმა უფრო მეტი იცოდნენ ავადმყოფობის ეილრე ექიმებმა. ჩვენ ვთქვით, რომ ექიმობისა პროვიზორებს არა გავგებათ რა-მეთქი და დღესაც ამასვე ვამბობთ, და ვიტყვით კიდევ, თუ გინდ «იული კარლოვიჩი ტრაპპი» მოიყვანოს ზიარელმა პროვიზორმა და თუ გინდ ბ. ილია. ჭავჭავაძე.

დაიღ; მამო, რაღა შრაგაზოარი შეიქნებით, ხკენ შეგვიძლიან აგრეთვე ვიბასათ, რამდენად ვალდებულია მთავრების განხით, რამ შრაგაზოარმა ექიმობაც იტადეს ყოველ შემთხვევისათვის, ვანიცობა კაცა მოიწამლა, დაიჩხო, გაიყინა, დაიწკა, მესი დაეცა, წკეთი დაეცა, ცოფიანმა და გესლიანმა ცხაკვლებმა დაგინა და სხვ. და სხვ.

უკაცრავად ნუ ვიქნები თქვენთან, ზიარელო პროვიზორო და თქვენ ძლიერ მცირედ გცოდნებით მთავრობის კანონები ამ საგნის შესახებ. კანონით არა მარტო პროვიზორები, და განსაკუთრებით ზიარელი პროვიზორი, არამედ ყველა მღვდლები და მეღვინეებიც ვალდებული არიან იმოდენი ექიმობაც იცოდნენ, რომ ვინცობა კაცი მოიწამლოს, დაიჩხოს, გაიყინოს, მესი დაეცეს, წვეთი დაეცეს (ეს კი არ მიეტყვება ტერმინოლოგიის შემადგენელს),

ცოფიანმა და გესლიანმა ცხოველებმა დაჭბინოს, რაიმე შემწეობა აღმოუჩინონ გაჭირვებულთ. ყოველივე ამების ცოდნა სავალდებულოა უკანასკნელი მოხუცებული დედაკაცებისათვისაც და თქვენ ვინ შემოგვადრებდათ ამების უცოდინარობას.

კი, ბატონო. მაშინ და მხოლოდ მაშინ, რადესაც შრაგაზოარის დიპლომს მიიღებთ და აღიჭურვებით ყველა ზემოდ ჩამოთვლილ სწავლამეტნიეკებით, მაშინ გაიგებთ, შრაგაზოარი რა მეტნიეკი-ქიმიკოსიც ყოფილა და რამდენი მკვლელება აწკეს მთავრებისა და კაცრბრების წინაშე. მაშინ იმედი მაქვს, შრაგაზოარს აღარ ჩაჭყლამთ გუთნას კვალში და აღარ ეტყვიით თქვენს მეთხველებს: «არ-კი გეგონათ, რამ შრაგაზოარი ან ექიმი იყოს, ან ვინმე დიდი ნასწავლი კაცი».

რამდენიც უნდა ილაპარაკოთ და ამტკიცოთ, რომ საზოგადოთ პროვიზორები და განსაკუთრებით თქვენ მეცნიერი ქიმიკოსები ხართ, რომ ვალდებულნი ბრძანდებით მიცვალებულის შიგნოულობა ქიმიკურად გაშინჯოთ, რომ თქვენ ექიმების რეცეპტებით წამლებს მშენიერად ამზადებდეთ, და ვალდებული ხართ მეხისა, და წვეთის დაცემის დროს, ანუ კაცის სხეულის გაყინვის დროს შემწეობა აღმოუჩინოთ ყველას, მაინც არ შეგვიძლია ჩვენ მკითხველებს არ ვუთხრათ, რომ პროვიზორი, ჩუბინოვის ლექსიკონის განმარტებით, ნიშნავს აფთექრის თანაშემწეს და რომ იგინი ექიმები არ არიან.

დგა. დ. ლამ-ძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

მისმა ყოველად უსამღვდელოესობამ, იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა შემდეგი ცირკულიარული მიწერილობა გაუგზავნა ამ დღებში თავის ეპარქიის ყველა ბლალოჩინებს: «ყველასთვის ცხადია, რომ უმიდა მოციქულთა სწორის ნინა—ქართლველთ განმა-

წათლებელის ქება-დიდება და თაყვანის ცემა არც ერთ ხალხოსნობაში არ უნდა იყოს ისე გაძლიერებული და გაერთიანებული, როგორც ქართველობაში; ამ წმიდანს აქ, საქართველოში, უნდა ეჭიროს უპირველესი ყოველთა წმიდანთა ადგილი. თუმცა ეს ასეა, მაგრამ, სამწუხაროთ, ცოტაა რწმუნებულს ჩემდამო ეპარქიაში ისეთი ეკკლესია, სადაც იმეკონება. ხატი წმიდა ნინოსი. ამისათვის მე დიდი ხნიდგან მქონდა განზრახვა და სურვილი შევიძინა ყველა შტატის ეკკლესიებს ეს ხატი. ეხლა დეკანოზ დავით ლამბაშიძეს, როგორც მახსენებს მე იგი, დაუმზადებია მრავალი ხატი წმიდა ნინოსი.

გაცნობებთ რა ამას, მოგიწერ თქვენ გამოიწეროთ მოხსენებული ხატი ეკკლესიისათვის, რომელსაც კი ესეთი ხატი ჯერ კიდევ არ აქვს შეძენილი.

* *

უმთავრესად ნაბრძანებია მიეცეს ხაზინიდან სამრევლო სკოლების დასახმარებლად 350,000 მან.

იმედია, რომ ამ ფულებიდან რამდენიმე ჩვენს საქართველოს საექსარხოსოის სამრევლო სკოლებსაც მიეცემათ.

* *

ამას წინეთ თბილისის სასულიერო სემინარიის მთავრობამ გაზეთ «კავკაზ»-ში დაბეჭდა განცხადება, რომელშიაც გამოცხადებული იყო, რომ ამ სემინარიის ყველა მოწაფენი, რომელთაც თხოვნა შეიტანეს სემინარიის სამმართველოში და ითხოვეს მიღება, მომავალ სასწავლო წლიდან ვალდებულნი არიან იცხოვრონ სემინარიის საზოგადო ბინაზე და შეიტანონ წელიწადში ასი მანეთი. ამ ფულიდან ცხრა თუმანი იქნება სასმელ-საჭმელის (ფენსაცმელ და ტანთ-საცმელ გარდა) და ერთი თუმანი საჭირო წიგნების და სასწავლო ნივთების სასყიდლად. ამ ფულებიდან 40 მან. მოწაფემ უნდა წარადგინოს სექტემბრის თვეში, 30 მან. იანვარში და სამი თუმანიც აპრილში.

* *

ქუთაისში 10 მაისს გაიხსნა ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა კრება გუბერნიის და მაზრე-

ბის მარშლების ამოსარჩევად. კრებას სამასზე მეტი წევრი დაესწრო. ოზურგეთის და შორაპნის მაზრებში ისევე ძველი წინამძღოლები ღარჩნენ. რაჭაში აღრჩეულ იქმნა აწ უკვე გარდაცვალებულის თავადის ალექსანდრე მ. წერეთლის მაგიერ ბ. ს. ჯაფარიძე და ქუთაისის მაზრაში თავადის კონსტანტინე დ. წულუკიძის მაგიერ აღრჩეულ იქმნა თავადი დავით ნიქარაძე. გუბერნიის მარშლად აღრჩეულ იქმნა ხმის უმეტესობით ისევე თავადი სიმონ წერეთელი (მიიღო 279 თეთრი და 40 შავი). დებუტატთა საკრებულოს სამმართველოს წევრებად აღირჩიეს: ქუთაისის მაზრამ თავადი პეტრე გიორგის ძე წულუკიძე, ოზურთის მაზრამ ილია მირიანის ძე ჭყონია, შორაპნის მაზრამ ისევე კ. მაჭავარიანი, რაჭის მაზრამ დავით ნიკოლოზის ძე ბაქრაძე. მდიენის თანაშემწის თანამდებობაზე კრებამ დაამტკიცა დარისპან ჭიჭინაძე, ხოლო მდიენად კი აღრჩეულ იქმნა შორაპნის მომრიგებელი სამსაჯულოს მდივანი ბ. ილია ჩხვიძე და მის კანდიტატათ ილია მაჭავარიანი.

* *

ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში თორმეტ მაისიდან დაიწყო ეკზამენები და გათავდება იენისის თთვის 11 რიცხვს.

* *

ქუთაისის ეპარქიალურს გაბრიელის დედათა სასწავლებელში მომავალი სექტემბრის თვიდან გაიხსნება პირველი კლასი, რომელშიაც მიიღებიან როგორც ამ სასწავლებლის მოსამზადებელი კლასის მოწაფე ქალები, ისე გარეშე მომზადებულებიც, რომელნიც ეკზამენს დაიჭერენ.

* *

რაც ქუთაისის პოლიციმეისტრად დაინიშნა ბ. ძ. ი. სვიმონოვი, შესანიშნავი ქურდობა და ცარცვა-გლეჯა არა მომხდარა რა, რომლითაც წინეთ მეტათ შეწუხებული იყო ქუთაისი. 24 აპრილის თთვეს ხმა

გავრცელდა, რომ ერთი ვაჭრის ღუქანი გასტეხეს და დიდძალი საფასო ნივთები გაიტანესო. პოლიცემისტრმა მიიღო თავის ზომები და მოპარული ნივთები დამკლის სახლებში აღმოაჩინა!..

***

«მწყემსი»-ს რედაქციამ უკვე მიიღო პატარა იათფასიანი ხატები და მადლობა ღმერთს, რომ ჩვენს სამღვდლოებაში აღმოჩნდნენ ისეთი მოძღვრები, რომელთაც მხურვალე მონაწილეობა მიიღეს ამ ხატების გავრცელებისათვის ხალხში. ბლალოჩინმა დეკანოზმა მამა დიმიტრი ხახუტოვმა, ბლალოჩინმა მამა ერმალოზ კანდელაკმა და მამა იროდიონ ჩხუროვმა დაიბარეს ას-ასი ამისთანა პატარა ხატი ხალხში გასავრცელებლად. ერთი მღვდელი გვწერს, რომ ერთ დღეს ოც-და-ათი ხატი წაიღეს მრევლმაო. დიად, უნდა გამოვთქვდეთ, რომ ჩვენი ხალხის სარწმუნოების და წნეობის მხრით დღევანდელი დაქვეითების საქმეში არა მცირე ბრალი მიუძღვის მათ მოძღვრებს.

***

რუსულ გაზეთებიდან ვტყობილობთ, რომ სმოლენსკის სასულიერო სემინარიაში უწყესობა მოუხდენიათ მოწაფეებს აპრილის პარველს ღამით. ამ უწყესობის გამოსაძიებლად დაუნიშნავსთ უწმიდესი სინოდის სამოსწავლო კამიტეტის წევრი დეისტვიტელნი სტ. სოვეტ. პ. ი. ნიჩაივი, რომელსაც კიდევ გამოუძიებია საქმე. ამ სემინარიის ინსპექტორს და მის თანაშემწეს უკვე შეუტანიათ დათხარების ქაღალდი.

*

***

ამას წინეთ ჩვენ გავკრით მოვიხსენეთ, რომ, თუ ვლადიკავკავის ეპარქია მოაშორა უწმიდესმა სინოდმა ჩვენს საქართველოს, მოსალაღნელია, სხვა ცვლილებანიცა-თქო. ეხლა რუსულ გაზეთებში უფრო გახშირებით ვკითხულობთ, რომ საქართველოს საქსარხოსოში დიდი ცვლილებები მოხდებოა. ამ გაზეთებს თუ დაუჯერა კაცმა, იმასაც სწორენ, რომ საქართველოს ექსარხოსი, მთავარ-ეპისკოპოსი ვლადიმირი ტვერის ეპარქიაში ინიშნებოა და მის ადგილზე საქართველოს ექსარხოსად დანიშნება ფილიანდიის მთავარ-ეპისკოპოსი ანტონი ან ნოვგოროდის მთავარ-ეპისკოპოსი თეოგნოსტიო. მაგრამ ეს უკანასკნელი ხმები, ჩვენის აზრით, კორები უნდა იყოს.

***

სოფლის ზოდის წმიდის გიორგის ეკლესიის მღვ. ალექსი ჯაფარიძისაკან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი: „მ. რ! უპორობილესად გთხოვთ, ნება მიბოძოთ, რომ თქვენის ქურნალის «მწყემსი»-ს საშუალებით გულითადი მადლობა გამოუცხადო როგორც მე, ისე ჩემმა მრევლმა ქვემოდა აღნიტნულ პირთ, რომელთაც შემოსწირეს ჩემდამო რწმუნებულ ეკლესიას სხვა და სხვა ნივთები. აი შემწირველთა სიაც: აზ. როსტომ გამყრელიძის მქერვიმა შემოსწირა შვიდ ღეროვანი დიდი შანდალი, ღირებული 44 მ., ილარიონ ოტას ძე გამყრელიძემ 30 მ., ღირებული ბაირაღები, ოქროპირ კვირიასძე სამხარაძემ ერთი ტრაპეზის ჯვარი ვერცხლისა ოქროშიდ დაფერილი, ღირებული 43 მან.

რედაქციის ზასუხი.

მღვ. ა. გ—ს. ხელის მოწერით დაგიყვიათ პირი ყველა ოქვენი სიმართლისათვის. თქვე დალოცვილო, რაც მიიღეთ, იმაზედ მოაწერდით ხელს და არა იმაზედ, რაც არ მიგიღიათ. ნუ შეშფოთდებით, უმართებულობა დიდხანს ებრძვის სიმართლეს. ნუ დაივიწყებთ, რომ მოციქული პავლე ამბობს: მთელი ქვეყანა უსამართლოებაზე არის დამყარებულიო. ღმერთი მოწყალეა. თქვენგან დაბარებული წიგნები გამოგზავნეთ და მაზრის უფროსთან მოიკითხეთ...

მღვ. ილ. ქერციკიძეს. ძლიერ საადვილოა ზედ-მიწერილი ეკლესიის სახელზედ გამოიწეროთ საეკლესიო საბუთები. მიკვირს, რომ ამდენი ხანი ვერ შეიტყო ეს სამღვდლოებამ. თუმცა ორგზის გგვქონდა გამოცნადებული.

მღვ. აბ. ყურას. დრავის ფულის ალების დრო იწყება იანვრიდან იანვრამდის. პენსიის ფულს მიიღებს მღვდელი თხოვნის შეტანის დღიდან. წინეთ შტატ გარეთი მღვდელი პენსიას იღებდა სამრევლოდგან დათხოვნის რიცხვიდან, მაგრამ დღეს კი იმ დროიდან, რა დროსაც შეიტანს პენსიის დანიშნისათვის თხოვნას.

ხევი. გ. ბ—ი. წაიკითხე სახარება და იქ ნახავთ იმ ავაზაკების სახელს და როცა ნახოთ, შემატყობინეო და თუ ვერ ნახოთ, ისიც შემატყობინეთ.

გ ა ნ ც ხ ა ლ მ ბ ა ნ ი .

სახელმძღვანელონი,

ღ ა წ ე რ ი ღ ნ ი ა ი ა კ ა ბ გ ო გ ე ბ ა შ ვ ი ღ ა ს მ ა ე რ .

ღ ე დ ე - მ ნ ე , ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, საერო და სამრევლო სკოლებში სახმარებელი, მეცხრე შეესებული გამოცემა, დაბეჭდილი წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. ამ გამოცემაში ჩართულია თავში სახატავი სურათები და ბოლოში საწერი დედანი, ასე, რომ ამ წიგნის მხმარებელთ აღარ მოუნდებათ სყიდვა არც სახატავებისა და არც დედნისა. შასი ისევე ექვსი შაური, ყლით ორი აბაზი. მს წიგნი მოწონებულია და მართულის ენის სახელმძღვანელოდ დანიშნული განათლების სამინისტროს მიერ და უწმიდესის სინოდისაგან... შინც ერთად იყიდის ოც და ათსან მეტს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ხუთ შაურათ, ყლით ში კაპ.

მ შ ნ მ მ ი ს კ ბ რ ი , ანუ საკითხავი წიგნი, უმცროსს კლასში სახმარებელი, მეშვიდე გამოცემა, შემკული სურათებით და საქართველოს ქარტით, დაბეჭდილია წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ. შასი ყლით ოთხი-აბაზ უხალთუნი (90 კაპ.). უყლოთ ეს გამოცემა არ ისყიდება. შინც ერთად იყიდის ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ვინც ოცსა—თუთხმეტ შაურად და ვინც ოც-და-ათსა—თოთხმეტ შაურად. მს წიგნიც მოწონებულია სამინისტროსაგან, როგორც „მშენებრი სახელმძღვანელო მართულის ენისა“ და აგრეთვე უწმიდესი სინოდისაგან.

მ მ მ რ ი , ანუ ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, სახლობაში სახმარებელი, გამოცემა მეშვიდე, ფასი ორი შაური; ნარდათ 8 კაპეიკი.

მ მ ნ ე საყმაწვილო მოთხრობათა ბუნების მეცნიერებებიდან, მესამე გამოცემა, სურათებიანი, ფასი ათი შაური, ვინც ნაღდს ფულზედ იყიდის ათს ცალსა, ცხრა შაურად მიეცემა წიგნი, ვინც ოცსა, ორ აბაზათ. წიგნი მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგანა.

ს მ მ ლ ი , ანუ რჩეულთა ლექსთა კრება მოზრდილ ყრმათათვის, მეორე გამოცემა, ფასი ექვსი შაური. მოწონებულია სამინისტროსა და სინოდისაგან.

კუნწულა, ანუ საყმაწვილო მოთხრობანი, ფასი ორი აბაზი. მოწონებულია როგორც სამინისტროსაგან, ისე სინოდისაგან.

ი ა მ ნ ა მ რ ა ჰ მ მ ნ ა ? მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილებისათვის, ფასი ორი შაური.

ს ა მ ი ს მი გ მ ი ? საყმაწვილო მოთხრობა, ფასი ერთი შაური.

ა ს ა მ ი ს ო მ ი საყმაწვილო მოთხრობა მეფე მრეკლეს სურათით და ქარტით, ფასი ორი შაური.

მ ი რ ი თ ა დ ი უ კ უ ლ მ ა რ ი თ ბ ა , პუბლიცისტური წერილი დედა-ენის მნიშვნელობის შესახებ კერძო აღამიანის და მთელის ერის ცხოვრებასა და წარმატებაში, ფასი ერთი აბაზი...

РУССКОЕ СЛОВО, часть первая, издание четвертое цѣна тридцать копеекъ, въ переплетѣ 40 копеекъ.

РУССКОЕ СЛОВО, часть вторая, издание третье, цѣна 40 копеекъ. Въ переплетѣ 50 коп.

РУКОВОДСТВО для учащихся въ преподаванію русскаго языка по „Русскому Слову“, цѣна 50 коп.

Обѣ части «Русскаго Слова» одобрены въ качествѣ учебнаго руководства по русскому языку для грузинскихъ школъ, а «Руководство для учащихся» одобрено для библиотекъ низшихъ и среднихъ учебныхъ заведеніи всего Кавказскаго учебнаго округа, и то и другое одобрено учебнымъ Начальствомъ, съ утвержденія Господина Главноначальствующаго. (Смотри „Сборникъ“ распоряженіи по управленію Кавказскимъ Учебнымъ округомъ стран. 1965 и 1967).

Равнымъ образомъ одобрено и рекомендовано Русское Слово» духовнымъ учебнымъ Начальствомъ.

(15—4)

შინაპარსი: სამწესარო ფიქრები საქართველოს სასულიერო მართებლობის ერთი განკარგულებისა გამო.—მწარე ფიქრები.—ნეკროლოგი.—ლექსი.—წერილი რედაქციის მიმართ.—ჭიათურის რკინის გზის კურთხევა.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—განცხადება.